

24-26 July 2024
Ankara Türkiye

6. BASKENT INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES

PROCEEDINGS BOOK

EDITED BY
DR. ETHEM İLHAN ŞAHİN
DR. ALINA AMANZHLOVA

ISBN - 978-625-367-795-4

**VI. BASKENT
INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY
STUDIES**

**VI. BASKENT
INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES**

**24-26 July 2024
Ankara, Türkiye**

PROCEEDINGS BOOK

Edited by

Dr. Ethem İlhan ŞAHİN

Dr. Alina AMANZHLOVA

Institute Of Economic Development And Social Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TÜRKİYE

TR: +90 342 606 06 75

E posta: kongreiksad@gmail.com

www.iksad.org www.iksadkongre.org

All rights of this book belong to IKSAD Publishing House

Authors are responsible both ethically and juridically

Iksad Publications - 2024©

Issued: 06.08.2024

ISBN: 978-625-367-795-4

**VI. BASKENT
INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY
STUDIES**

CONFERENCE ID

**VI. BASKENT
INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY
STUDIES**

DATE-PLACE

24-26 July 2024

Ankara, Türkiye

EDITORS

Dr. Ethem İlhan ŞAHİN

Dr. Alina AMANZHLOVA

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

TOTAL NUMBER OF PAPERS: 246

THE NUMBER OF PAPERS FROM TÜRKİYE: 110

OTHER COUNTRIES: 136

PARTICIPANT COUNTRIES (18):

**Türkiye, Azerbaijan, Mexico, Pakistan, China, Poland,
Kazakhstan, Iraq, Romania, India, Serbia, Hungary, South Africa,
Algeria, Indonesia, Nigeria, Bangladesh, Morocco**

**VI. BASKENT
INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY
STUDIES**

CONFERENCE ORGANIZING COMMITTEE

- Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Guguli DUMBADZE- Batumi Shota Rustaveli Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Ebülfet PELENGOV - Azerbaijan State Pedagogical University
Azerbaijan
Prof. Dr. MTRO JOSÉ JUAN PAZ REYES - Universidad Juárez Autónoma de
Tabasco, México
Prof. Dr. LUIS MANUEL HERNÁNDEZ GOVEA - Universidad Juárez
Autónoma de Tabasco, México
Prof. Dr. ARTURO MARTINEZ DE ESCOBAR FERNÁNDEZ - Universidad
Juárez Autónoma de Tabasco, México
Prof. Dr. HEIDI GABRIELA ESTRADA CALIX - Universidad Juárez
Autónoma de Tabasco, México
Prof. Dr. GERMAN MARTINEZ PRATS - Universidad Juárez Autónoma de
Tabasco, México
Prof. Dr. FRANCISCA SILVA HERNANDEZ - Universidad Juárez Autónoma
de Tabasco, México
Assoc. Prof. Dr. Hakan ÇETİNER- Gazi University Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Ayşe ERKMEN- Gaziantep University Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Mahire ÖZÇALIK- Kırkkale University Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Nuray DEMİR - Atatürk University Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Emine DAĞTEKİN - Dicle University Türkiye
Dr. Ethem İlhan ŞAHİN -Adana Alparslan Türkeş Science and Technology
University Türkiye
Dr. Serkan GÜN- Siirt University Türkiye
Dr. Hüseyin ERİŞ- Harran University Türkiye
Dr. Bashir Ali SALEH- Al-Jabal Al-Gharbi University, Libya

COORDINATOR

Dr. Alina AMANZHLOVA

**VI. BASKENT
INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY
STUDIES**

CONGRESS SCIENTIFIC COMMITTEE

- Prof. Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA - Orleu National Development Institute
Prof. Dr. Necati DEMİR - Gazi University
Prof. Dr. Ebülfet PELENGOV - Azerbaijan Pedagogy University
Prof. Dr. Memet ŞAHİN - Gaziantep University
Assoc. Prof. Dr. Svetlana Tarasova - V. N. Karazin Kharkiv National
University
Dr. Froilan Mobo - Philippine Merchant Marine Academy
Assoc. Prof. Dr. Güray ALPAR- Stratejik Düşünce Enstitüsü
Assoc. Prof. Dr. H.Burçin HENDEN ŞOLT - Zonguldak Bulent Ecevit
University
Assoc. Prof. Dr. Ümit AYATA - Bayburt University
Assist. Prof. Dr. Tayyip Özcan - Erciyes University
Dr. Cavit POLAT - Iğdir University
Dr. Damezhan SADYKOVA - Kazak Kızlar Devlet Pedagoji Üniversitesi
Dr. Mariam S. OLSSON - Labanise University
Dr. WU Yicheng - Minzu University
Dr. Ethem İlhan ŞAHİN - EGM
Dr. Mustafa Latif EMEK- İKSAD
Dr. Mohammed Shoaib KHAN - Pak Turk Maarif School
Dr. Mehmet Emin KALGI - Çukurova Üniversitesi
Dr. Emin GİTMEZ - İnönü Üniversitesi
Dr. Sera İFLAZOĞLU - Middle East Technical University
Dr. N. Gamze YÖRÜK, Ph.D. - Kocaeli Food Control Laboratory
Dr. Osman OKUYUCU - Namik Kemal University

VI. BASKENT INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES

AKILLI TELEFON BAĞLANTI STRESİ ÖLÇEĞİ KISA FORMUNUN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMALARI TURKISH VALIDITY AND RELIABILITY STUDIES OF THE SHORT FORM OF SMARTPHONE CONNECTIVITY STRESS SCALE (SCSS)

Merve YILDIZ¹

¹Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, İstanbul, Türkiye

Prof. Dr. Halil EKŞİ²

²Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, İstanbul, Türkiye

²ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7520-4559>

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil DEMİR³

³YüzüncüYıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler, Van, Türkiye

²ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9397-9232>

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Clark ve Harris (2021) tarafından geliştirilen Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğini Türkçeye uyarlamaktır. Araştırmanın çalışma grubu 218'i kadın 54'ü erkek toplam 272 kişiden meydana gelmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde çeviri- tekrar çeviri yöntemine başvurulmuştur. Doğrulamalı faktör analizi ile ölçeğin tek faktörlü yapısı ortaya konmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısına bakıldığında ölçeğin tamamı için güvenirlik katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliği için Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğinin Akıllı Telefon Bağlantı Ölçeği Kısa Formu arasındaki korelasyon .70 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma ile Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeği Türkçe Kısa formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Akıllı telefon, bağlantı, stres, doğrulamalı faktör analizi, geçerlik, güvenirlik.

ABSTRACT

The aim of this study is to adapt the Smartphone Connectivity Stress Scale developed by Clark and Harris (2021) into Turkish. The study group of the research consists of 272 people, 218 of whom are female and 54 of whom are male. In the process of adapting the scale into Turkish, the translation-retranslation method was used. The factor structure of the original form of the Smartphone Connectivity Stress Scale was analysed by confirmatory factor analysis. It was revealed that the model showed an acceptable fit. When the internal consistency reliability coefficient of the scale was examined, the reliability coefficient for the whole scale was found to be .87. The significant positive correlation between the Smartphone Connectivity Stress Scale and the Smartphone Addiction Scale Short Form showed that the criterion-related validity of the SCSS was at an acceptable level. The results of this study revealed that the Turkish form of the Smartphone Connection Stress Scale is a valid and reliable measurement tool.

Key Words: Smartphone, connectivity, stress, confirmatory factor analysis, validity, reliability.

1.GİRİŞ

İnternet erişimli araçların son dönemdeki gelişimi toplum üzerindeki değişimleri de beraberinde getirmiştir (Kwon, 2013). Bilgisayarların boyut olarak küçülmesi, cep telefonlarının internet erişimine sahip olması ve akıllı telefon özelliği sağlaması, internete erişimin kolaylaşması bilişim teknolojilerine ulaşımı kolaylaştırmış ve teknolojik cihazlar zamanla sürekli bir ihtiyaç haline gelmiştir (Özen, 2014). Bu teknolojik cihazlardan akıllı telefonlar, boyut olarak küçük olması internet erişimine sahip olması kolay ulaşılabilir olması ve zamanla bilgisayarların sağlayabileceği işlevleri yapabilir konuma gelmesi nedeniyle önemli bir duruma gelmiştir.

1.1. Akıllı Telefon Kavramı

TDK'ye göre akıllı telefon cep telefonunun klasik özellikleri ile bilgisayarlarda kullanılan uygulamaları da içeren telefon olarak adlandırılmaktadır (TDK, 2024). Akıllı telefonlar genellikle bir dokunmatik ekran (Devran Muharremoğlu, 2019) ve internet erişimi barındırırlar (Poushter, 2016).

VI. BASKENT INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES

Akıllı telefonlar birçok insan tarafından arama, mesajlaşma, sosyal ağlar, oyun, internete erişmek amacıyla kullanılırlar. Bu uygulamaların kullanılmasıyla akıllı telefonlar sosyal yaşamın vazgeçilmezleri arasına girmiş ve insanların sürekli kontrol etmek istedikleri cihazlar haline gelmişlerdir (Fidan, 2016).

1.2. Stres Kavramı

Stresi tanımlamak ile ilgili net ve tek bir tanım yapmak oldukça zorken farklı şekilde tanımları mevcuttur. Genel çerçeveye stres; yüksek beklenti, tehditler, algılanan baskı durumu ve düşük baş etme arasındaki dengesizliğin sonucunda ortaya çıkan bir durumdur (Çökük, 2018). Stres kavramı halk dilinde bazen üzüntü, kaygı, depresyon gibi kavramlarla karışabilmektedir. Bu kavramlar stresle tam anlamıyla farklı kavramlar olmasa da aynı kavramlar da değildir (Taçgın, Karapınar ve Karakaya, 2020). Birey ile bulunduğu çevre arasındaki ilişkiye odaklanan dinamik ve çok boyutlu olan bir fenomendir (Çökük, 2018).

1.3. Sorunlu Telefon Kullanımı

Mobil iletişim araçları ve bilgi teknolojileri iş insanları derneği mobil iletişim sektörü 2023 raporu insanların telefonlarıyla bağlantısı hakkında önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Rapor dünya genelinde 6.925 kişinin akıllı telefon sahibi olduğunu ve 2025 yılına kadar internet kullanıcılarının %72'sinin akıllı telefon kullanıcısı olacağını söylemektedir. Türkiye özelinde 85,59 milyon kişinin 81,68 milyonu akıllı telefon kullanıyor. %95,4 lük bir kullanım oranıyla bu istatistik önemli bir noktayı ortaya koymaktadır (Mobisad, 2023).

Ayrıca 18-47 yaşları arasını kapsayan ve 5 bin kişi ile yapılmış olan küresel bir araştırma cep telefonu kullanımıyla ilgili önemli veriler sunmaktadır. Kullanıcıların yüzde 69'u telefonlarını tuvalette de kullanmaya devam etmekte ve insanların yüzde 47'si telefonlarının şarjı yüzde 20'nin altına düştüğünde kaygı ya da panik hissetmektedir (Mobisad, 2023). Bu veriler de bize telefonlardan ayrı kalmak istememe ve bu süreyi insanların minimuma düşürme çabalarını ve yoksunluğunda yaşadıkları gerginliği açıkça göstermektedir.

Araştırma sonuçlarından da görüldüğü üzere telefon bağlantısı kuramama durumunda yaşanan durum insanları farklı çözüm yollarına sevk etmektedir. Bu bağlamda bakıldığında bağlantı yoksunluğunda ortaya çıkan stresi ölebilecek bir araca ihtiyaç duyulmaktadır.

1.4. Çalışmanın Amacı

Akıllı telefon aracılığıyla başka insanlarla sürekli bağlantı halinde olmanın getirdiği stresin uygun şekilde ölçülmesine ilişkin mevcut literatürde önemli sınırlılıklar bulunmaktaydı. Akıllı telefon bağımlılığını ölçen ölçeklerin ülkemizde geliştirilen ve uyarlanan örnekleri mevcutken akıllı telefon kullanımının bir sonucu olan bağlantı kurma ihtiyacı ve yoksunluğunda ortaya çıkan stres ve gerginliği ölçmek isteyen bir araca rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı akıllı telefonlar aracılığıyla sürekli bağlantının sürdürülmesinden kaynaklanan stresin psikometrik olarak ölçümünü sağlayan Clark ve Harris tarafından 2021 yılında geliştirilen The smartphone connectivity stress scale (SCSS) ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışmalarını yapmaktır. The smartphone connectivity stress scale 14 yaş ve üzeri ergenler ve yetişkinler için geliştirilmiş 6 madde ve tek faktör yapısına sahip bir ölçektir (Clark ve Harris, 2021).

Çalışmanın amacı The smartphone connectivity stress scale ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Akıllı telefonların gün geçtikçe hayatımızda önemli yer kapladığı bir gerçektir. Mevcut araştırmalar akıllı telefon kullanımını tanımlamaya ve akıllı telefon bağımlılığını ölçmeye yönelik ölçekler geliştirmiş ve bazı araştırmalar Türk diline uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Geliştirilen ölçeklerin çoğu benzer psikolojik yapıyı, kişinin aşırı telefon kullanımı, yoksunluk durumu ve cihazı kullanırken süreyi kontrol etmede yaşadığı zorluk gibi bağımlılık benzeri semptomları ölçmektedir. Sorunlu telefon kullanımını sadece bağımlılık ile sınırlandırmak akıllı telefonlarla olan diğer olumsuz deneyimleri dikkate almamaktadır (Clark ve Harris, 2021). Bu çalışmada günümüz akıllı telefon kullanımının farklı bir yönü araştırılmıştır. Başka insanlarla sürekli bağlantıda kalma ihtiyacına

VI. BASKENT INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES

vurgu yaparak halihazırda bulunan ölçme araçlarının ölçmediği akıllı telefon bağlantı stresini ölçmesi ve araştırmacıların kullanımına sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2024 yılında 14 yaş ve üzeri 272 ergen ve yetişkin oluşturmaktadır. Katılımcıların 54'ünü erkekler 218'ini kadınlar oluşturmuştur. Çalışmaya katılan kişilerin yaşları 14- 63 yaşları arasında değişmektedir. Bireylerin çalışmaya dâhil edilme kriterleri 14 yaş üzerinde olması akıllı telefon ile internet erişimi bulunması ve Türkçe yeterliliği bulunmasıdır. Tüm katılımcılar gizli tutuldular ve çalışmaya katılmaya onay verdiler. Çalışmanın ilk kısmında güvenilirlik ve yapı geçerliği çalışmalarında 273 kişiye ulaşılmış ve uygulama yapılmıştır. Bunlardan bir kişi 14 yaş altında olması nedeniyle çalışma grubuna dâhil edilememiştir. İkinci aşama olan ölçüte dayalı geçerlik çalışması için 52 kişi ile uygulama yapılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeği (SCSS)

Clark ve Harris tarafından 2021 yılında geliştirilmiştir. Akıllı telefon bağlantı stresi, akıllı telefonlar aracılığıyla başka kişiler tarafından sürekli erişilebilir olma ihtiyacından kaynaklanan stres olarak tanımlanmıştır. Maddeler genel olarak bağlantıyı sürdürme davranışlarını, başka kişilerle bağlantıda kalmaya yönelik tutumları, bağlantı kesilmesi durumunda verilen duygusal tepkileri ve kişinin ulaşılabilir olmasına ilişkin beklentilerini yansıtmaktadır. Yirmi havuz maddesi mevcut ölçümlerden uyarlanmış, altı madde niteliksel literatürden gelmiş ve akıllı telefon bağlantı stresini yakalayan 4 madde yazar tarafından oluşturulmuştur. Elde edilen verilerle 30 maddelik havuz oluşturulmuş ve sonrasında açıklayıcı faktör analizleri sonucu tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. İki haftalık test tekrar test güvenilirliği bir takip anketi aracılığıyla değerlendirilmiştir. SCSS faktör yapısı ve güvenilirliği ergenler (14-18) ve yetişkinler (19-80) için güçlü bulunmuştur. SCSS iyi bir iç tutarlılık ($\alpha=0.87$) göstermiştir. Test tekrar test güvenilirlik puanı $r=0,82$ olarak bulunmuştur. Ölçek, cinsiyet, yaş, etnik köken veya kentsel-kırsal ikametgâh açısından farklı madde işlevi göstermemiştir. SCSS, kaygılı bağlanma stili ve psikopatoloji semptomlarıyla (stres, kaygı, depresyon, intihar eğilimi) pozitif olarak ilişkili bulunmuştur (Clark ve Harris, 2021).

Ölçme aracı için araştırmacılar ‘‘1: benim için hiç doğru değil’’ ve ‘‘5: benim için kesinlikle doğru’’ şeklinde beşli likert seti tercih etmiş olup ölçek tek boyut ve 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 1-5 arasında puanlanmaktadır. Örnek madde şu şekildedir: 1. Telefonum yanımda değilse biri benimle iletişim kurmak istiyordur diye gergin olurum. Ölçekten alınan puanların yüksek olması telefon yoksunluğunda yaşanan stresin yüksek olduğunu göstermektedir (Clark ve Harris, 2021).

2.2.2. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (ATBÖ- KF)

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu Kwon ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığını ölçmeyi hedeflemiş ve Noyan, Enez Darçın, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz tarafından (2015) Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, altılı likert dereceleme ile değerlendirilmekte ve 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 1-6 arasında puanlanmaktadır. ‘1-Kesinlikle katılmıyorum’ ve ‘6-Kesinlikle katılıyorum’ şeklinde yanıtlanmaktadır. Örnek maddeler şu şekildedir: Akıllı telefon kullanmaktan dolayı planladığım işleri aksatırım, Akıllı telefonu kullanmaktan dolayı derslerime odaklanmakta ödevlerimi yapmakta ve işlerimi tamamlamakta güçlük çekerim. Testten alınan puanlar arttıkça akıllı telefon bağımlılığı için riskin arttığı söylenebilmektedir. Tek faktörden oluşan ölçeğin alt ölçekleri bulunmamaktadır. Ölçeğin özgün halinin iç tutarlılık ve eş zamanlı geçerliliğinin Cronbach alfa katsayısı 0,91 olarak belirtilmiştir (Noyan, Enez Darçın, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz, 2015).

2.3. İşlem

Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğinin (SCSS) Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için ölçeği geliştiren araştırmacılarla iletişime geçilmiş ve ölçeği uyarlamak için izin alınmış olup ölçeğin Türkçeye uyarlanmasında çeviri-tekrar çeviri yöntemi kullanılmıştır. Telefon bağlantı stresi ölçeği İngilizce dil ve alan bilgisi yeterli beş uzman tarafından Türkçeye çevrilmiş, 3 kişilik bir panel grubunun her bir maddeyi karşılaştırması ile araştırmacılar tarafından ölçeğin Türkçe maddeleri ve formu oluşturulmuştur. Oluşturulan Türkçe formun diğer beş uzmandan farklı olarak üç uzman tarafından

VI. BASKENT INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES

İngilizceye geri çevirisi yapılmıştır. Türkçe ve İngilizce çeviriler karşılaştırılarak ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Form Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türk Dili ve Edebiyatı uzmanlarına sunularak incelenmiş ve yapılan öneriler doğrultusunda ölçeğe son hali verilmiştir.

Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğinin geçerlik çalışmaları kapsamında ölçüt geçerliğine ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Yapı geçerliği kapsamında doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi için AMOS 26 programı kullanılmıştır.

Ölçeğin ölçüt geçerliği için Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (ATBÖ-KF) ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Ölçekler arasındaki ilişkiye korelasyon analizi ile bakılmıştır. Analiz için SPSS 26 programı kullanılmıştır. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği ölçüt geçerliliğini sağlaması için güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olması ve benzer yapıları ölçmesi sebebi ile tercih edilmiştir.

Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğinin güvenilirlik düzeyini belirlenmesi için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları toplam puanlar için hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Yapı geçerliği

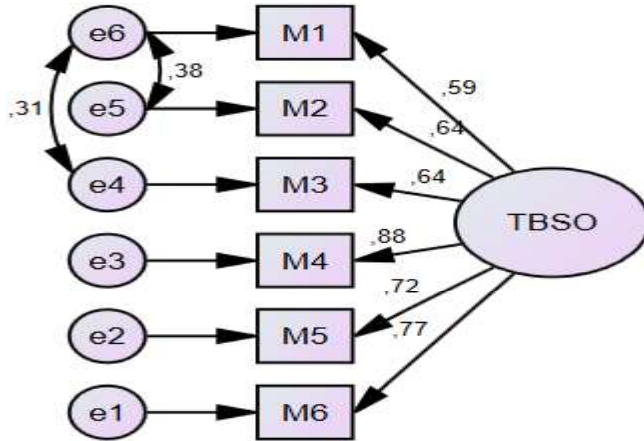
Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğinin tek faktörlü yapısının incelenmesi doğrultusunda doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen uyum değerleri tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Akıllı Telefon Bağlantı stresi ölçeğine ilişkin uyum değerleri

Düzye	X ²	df	X ² /df	RMSEA	NFI	GFI	CFI	SRMR
1. Düzye	20,150	7	2,87	0,07	0,97	0,98	0,98	0,03

Tablo 1 incelendiğinde χ^2/sd değerinin 2.87, RMSEA değerinin 0,07 olarak bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, NFI, GFI ve CFI değerlerinin sırasıyla 0.97, 0.98 ve 0.98 olması, modelin iyi uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 1: Akıllı Telefon Bağlantı Stresi ölçeğine ait Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Şekil 1 incelendiğinde Akıllı telefon bağlantı stresi ölçeğinin faktör yük değerlerinin .59 ile .88 arasında değiştiği görülmektedir.

3.2 Ölçüt Geçerliği

Akıllı telefon bağlantı stresi ölçeğinin ölçüte dayalı geçerliğini belirlemek amacıyla 52 kişiye Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeği ile Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği eş zamanlı olarak uygulanmıştır. İki ölçekten elde edilen veriler arasındaki korelasyon değerleri hesaplanmış ve bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

VI. BASKENT INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES

Tablo 2: Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeği ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği arasındaki ilişkiler

Değişkenler	Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeği	Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği
1-Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeği (SCSS)	1	
2. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Form	.70**	1

** p < .01

Tablo 2’de görüldüğü üzere, SCSS ile ATBÖ-KF arasında anlamlı ölçüde ve pozitif bir korelasyon ($r = 0.70$, $p < .01$) bulunmaktadır. Elde edilen bulgu Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğinin ölçüt geçerliğini desteklemektedir.

3.3. Güvenirlik

Ölçeğin Türkçe formunun güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeği ve alt boyutları için Cronbach alpha güvenilirlik değerleri

Faktör	Cronbach Alpha Değeri
Ölçek Genel	,87

Tablo 3’te görüldüğü üzere Akıllı Telefon Bağlantı Stresi Ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin toplam puanı için .87 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, SCSS’nin Türkçe formu, geçerlik ve güvenilirlik açısından kabul edilebilir sonuçlar vermiştir. Bu bulgular, SCSS’nin Türkçe versiyonunun akıllı telefon bağlantı stresini ölçmek için uygun bir araç olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı Clark ve Harris tarafından 2021 yılında geliştirilen Akıllı telefon bağlantı stresi ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması ve Türkçeye uyarlanmasıdır. Bu çalışmaya 218’i kadın 54’ü erkek toplam 272 kişi katılmıştır. Akıllı telefon bağlantı stresi ölçeğinin Türkçeye uyarlanması için gerekli izinler alındıktan sonra çeviri ve tersine çeviri işlemleri yapılmıştır. Ölçek İngilizce alan bilgisi ve dil düzeyi yeterli olan 5 uzman tarafında Türkçeye çevrilmiş, 3 kişilik panel grubu ile çeviriler karşılaştırılarak Türkçe form oluşturulmuştur. Ardından diğer 5 uzmandan bağımsız olarak 3 uzman tarafından İngilizceye çevirisi gerçekleştirilmiştir. İngilizce ve Türkçe çeviriler karşılaştırılarak Türkçe form oluşturulmuş ve dil uzmanlarından görüşler alınmıştır. Daha sonra Türkçe forma son hali verilmiştir.

Ölçeğin tek faktörlü yapısının Türk kültürüne uyumunu belirlemek amacı ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi ile test edilen tek faktörlü yapıya ilişkin ölçek modelinin uyum indekslerinin sonuçları, genel uyum ölçütleri ile karşılaştırılmıştır. Uyum ölçütlerinin kabul edilir düzeyde olduğu ve tek faktörlü yapının geçerli olduğu ortaya konmuştur.

Ölçüt geçerliği çalışmalarında Akıllı telefon bağlantı stresi ölçeği ve Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği arasındaki ilişki incelenmiştir. Ölçekler arasındaki korelasyon .70 bulunmuş ve ilişkinin manidar olduğu görülmüştür.

VI. BASKENT INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES

Ölçeğin güvenirlik çalışmalarında Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçek iç tutarlılık katsayısının kabul edilir düzeyde olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda Akıllı telefon bağlantı stresi ölçeğinin kişilerin akıllı telefon yoksunluğunda yaşadıkları stres düzeylerinin belirlenmesinde güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olarak kullanılabilirdiği ortaya konulmuştur. Böylece Akıllı telefon yoksunluğunda yaşanan stres ile bağlantılı durumlar tespit edilebilir. Ayrıca ölçeğin farklı örneklem grupları ve spesifik gruplar için geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılabilir.

Akıllı telefon bağlantı stresi, modern toplumda önemli bir sorun haline gelmiştir ve bu stresin ölçülmesi, bireylerin akıllı telefon kullanımından kaynaklanan olumsuz etkilerini anlamak ve müdahale stratejileri geliştirmek için kritik öneme sahiptir.

Bu çalışmanın sonuçları, literatürde akıllı telefon kullanımı ile ilgili mevcut ölçeklere önemli bir katkı sağlamaktadır. Mevcut ölçekler genellikle akıllı telefon bağımlılığı, aşırı kullanım ve yoksunluk belirtilerine odaklanırken, SCSS, akıllı telefonlarla sürekli bağlantıda kalma ihtiyacından kaynaklanan stresi ölçmektedir. Bu bağlamda, SCSS'nin Türkçe formu, akıllı telefon kullanımı ve bu kullanımın psikolojik etkileri üzerine yapılan araştırmalarda yeni bir perspektif sunmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada güvenirlik ve geçerlik çalışmalarından elde edilmiş olan bulgular Akıllı Telefon Bağlantı Stresi ölçeğinin Türkçeye uyarlanmış geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Clark, C. A., ve Harris, K. M. (2021). Smartphone connectivity stress across generations: Validation of a brief scale for adolescents and adults. *Computers in Human Behavior Reports*, 3(1). [10.1016/j.chbr.2021.100095](https://doi.org/10.1016/j.chbr.2021.100095)

Çökük, B. (2018). Örgütsel Stres Düzeyinin Ölçümü ve Demografik Değişkenlerle İlişkisi: Bir Kamu Organizasyonu Örneği. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 9(2), 59-83.

Devran Muharremoğlu, Z. (2019). *Akıllı Telefon Bağımlılığı Envanteri-Kısa Forumu'nun Türkçe 'ye Uyarlanması ve Ankara'nın Pursaklar İlçesi'ndeki Liselerde Öğrenim Gören 10. Sınıf Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanma ve Bağımlılık Durumu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.

Fidan H. (2016). Mobil bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve geçerliliği: Bileşenler modeli yaklaşımı. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3, 433-469. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2016.3.0118>

Kwon M, Kim DJ, Cho H, Yang S. (2013). The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. *PloS One*, 8(12). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0083558>

Mobil İletişim Araçları ve Bilgi Teknolojileri İş İnsanları Derneği. (2023). Mobil İletişim Raporu: Türkiye'nin ve dünyanın dijital karnesi. Erişim adresi: <https://mobisad.org/wp-content/uploads/rapor-2023.pdf>

Noyan, C. O., Enez-Darçın, A., Nurmedov, S., Yılmaz, O. ve Dilbaz, N. (2015). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğinin Kısa Formunun Üniversite Öğrencilerinde Türkçe Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16, 73-81.

Özen, Ç. (2014). *İlkokul Öğrencilerinin Okul Dışında Bilişim Teknolojilerine Erişim Olanakları ve Kullanım Amaçlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi.

Poushter J. (2016). Smartphone ownership and internet usage continues to climb in emerging economies. Pew Research Center Global Attitudes & Trends: Erişim adresi: <https://www.pewresearch.org/global/2016/02/22/smartphone-ownership-and-internet-usage-continues-to-climb-in-emerging-economies/>

TDK (Türk Dil Kurumu), (2024). Akıllı telefon. <https://tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 9 Nisan 2024).

Tokay Taçgın, F., Karapınar, M., ve Karakaya, A. (2020). Çalışanların Stres Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Ekonomi İşletme ve Yönetim Dergisi* 4(2), 158- 180.

Yıldırım, C., & Correia, A.-P. (2015). Exploring the dimensions of nomophobia: Development and validation of a self-reported questionnaire. *Computers in Human Behavior*, 49, 130–137. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.02.059>